

*Dr Ksenija Miranović,
Dr Milorad Mijušković*

JOŠ JEDNA VEOMA STARA MASLINA NA CRNOGORSKOM PRIMORJU

Maslina, po broju stabala, predstavlja najznačajniju višegodišnju kulturu na Crnogorskom primorju. Ona je od najstarijih vremena igrala vrlo važnu ulogu u materijalnom i duhovnom životu mediteranskih naroda. Na osnovu arheoloških nalaza ocjenjuje se da su u Grčkoj plodovi masline prerađivani u ulje, a njihovo drvo korišćeno kao građevinski materijal, i dvije hiljade godina prije nove ere.

Široki areal kulture maslina u Mediteranu i u nekim drugim oblastima u svijetu omogućen je njenom izuzetnom plastičnošću i dugovječnošću i upotrebnom vrijednošću njenih plodova. Najbolje uspijeva na sunčanim blago nagnutim terenima, pa je i u našem primorju nalazila pogodne uslove gajenja. Smatra se da su je na Jadransko primorje danih stari Grci. Ovo potvrđuju veoma stari zasadi u okolini Bara i Ulcinja, a posebno zakonom zaštićeno stablo masline u Mirovici kod Starog Bara, čija se starost cijeni na preko 2 000 godina.

Iako je broj stabala masline u nas, u ovom vijeku, znatno smanjen, ipak se održavala tradicija njihovog čuvanja, čak i u uslovima kad, za vlasnika, maslina nije predstavljala onu vrijednost koju je nekada imala. Danas ona ponovo dobija na značaju ne samo zbog direktne koristi od njenih plodova, nego i kao tipični i nezamjenjivi elemenat prirodnih karakteristika naše primorske zone.

Naviknuti smo na stoljetnje maslinove zasade duž čitavog Crnogorskog primorja, pa se dešava da i neki, po starosti i izgledu, izuzetni primjerci stabala maslina ostanu nedovoljno poznati. Takav je slučaj bio i sa jednom maslinom u selu Ivanovići, iznad Bečića, kod Budve. Oduševljen njenim izgledom, akademik Čedo

Vuković, skrenuo nam je na nju pažnju, smatrajući da bi je trebalo pogledati i, eventualno, zakonom zaštititi. Početkom novembra 1988. god. otišli smo, zajedno sa vlasnikom te masline Markom Ivanovićem, na lice mjesta i konstatovali da se, zaista, radi o vanredno staroj maslini. S obzirom na njene dimenzije, vjerovatno se po starosti može uporediti sa već zaštićenom maslinom u Mirovici (Stari Bar).

Ova, tzv. »velja maslina«, visoka je 11 metara. Njen obim pri korjenovom vratu iznosi 12,5 m, a na 1 m visine debla oko 10 m. Iz korjenova vrata nastalo je pet izdaničkih stabala, vrlo bujnih, dok su dva znatno mlađa. Na stablu i debljim granama su dobro izražene hiperplazije. Pripada sorti »žutica«, vrlo je dobrog zdravstvenog stanja, nema oštećenja od prirodnih nepogoda, a ni čovjek nije do sada na njoj načinio nikakva oštećenja.

Sl. 1. Izgled stabla stare masline u Ivanovićima

Fig. 1. L'aspect du tronc de vieil olivier à Ivanović

Sl. 2. Vlasnik Marko Ivanović ispred svoje masline
Fig. 2. Propriétaire Marko Ivanović, devant son olivier

Prema predanju stablo potiče još »iz doba Ilira«.

Prema vlasniku Ivanoviću, postoji pisani ugovor iz 1881. godine, kojim je jedna od suvlasnica te masline prodala svoj dio (1/4) da bi platila putni trošak svom sinu koji je odlazio na rad u Rumuniju. To svjedoči, kako o velikoj cijeni maslina uopšte, tako i o veličini ovog stabla posebno.

S obzirom da su ovakvi primjerci jedinstveni, ne samo u našoj zemlji, i da se maslina nalazi u prvorazrednoj turističkoj zoni, predložili smo Republičkom zavodu za zaštitu prirode da ispita opravdanost njenog stavljanja pod zaštitu zakona, a takođe i turističkog valorizovanja.

ENCORE UN OLIVIER MILLÉNAIRE SUR LE LITTORAL MONTÉNÉGRIN

dr Ksenija Miranović, dr Milorad Mijušković

Résumé

Les oliviers présentent, par le nombre des arbres, la plus importante culture pluriannuelle sur le Littoral Monténégrien. Ils sont caractérisés aussi par leur vieillesse. Les arbres centenaires et même millénaires sont assez communs. Jusqu'à présent un seul arbre, à Mirovica — Bar, estimé d'avoir plus de 2 000 ans, a été mis sous la protection de loi. On nous a signalé un autre arbre, à Ivanovići, près de Budva, très vieil aussi, à 11 m d'altitude et 12,5 m de circonférence au raz du sol, et environ 10 m à 1 m d'altitude du tronc (fig. 1, 2).

D'après ses dimensions il est probable que la vieillesse de cet arbre soit comparable à celui déjà mis sous la protection de loi.